

ZÁVADA PÁL – RÓZSA JÁNOS

A szerződés

EGY FILMTERV SZINOPSZISA. A TÖRTÉNET 1944. MÁRCIUS 18.-ÁN KEZDŐDIK.

Filmtervünk valóban megtörtént eseményeken alapul. 1944 tavaszán a Weiss Manfréd Művek örökösai, az ország legnagyobb vállalatbirodalmának tulajdonosai zsidó származásuk miatt üldözöttekké váltak. Hogy megmenekülhessenek, átadták hadiüzemként működő gyáraikat és birtokaikat az SS-nek, a náci birodalom pedig Portugáliába, illetve Svájcba szöktette az örökösök családtagjait. Filmünket ezek a történelmi tények és valós személyek ihlették, a fontosabb szereplők azonban fiktív alakok, a magánéleti szálak pedig kitalált események.

A történet a német megszállás előtti napon kezdődik.

Dr. Konrád, az iparbáró esti összejövetelt tart a palotájában. Fényűző a berendezés, és előkelők a vendégek. Jelen van a házigazda két befolyásos sógora, Artúr

és Félix, a többiek részben rokonok, részben közéleti szereplők, bankárok, felsőházi tagok, vezérkari tisztek – köztük Rajczy vezérőrnagy –, illetve hozzártazók.

Különös feszültség van a levegőben – a kormányzó még mindig Németországban tárgyal Hitlerrel, már rég haza kellett volna érnie. Artúr azt feltételezi, hogy a németek megneszelték a magyar vezetés kiugrási terveit. Félix báró pedig úgy tudja, hogy a nyugati kapcsolatokkal a befolyásos zsidókat vádolják. Vagyis veszélybe került az életük.

A hölgyek külön, jó hangulatban mulatják az időt. Lola rejtélyes telefonról számol be: Egy barátnője hívta föl az imént, és arra figyelmeztette, hogy holnap váratlan vendég fog érkezni. Virágnyelven beszélt, amit Lola nem tud értelmezni.

Utasszállító gép 1931-ből

A FORTEPAN FELVÉTELEI

Másnap hajnalban a német csapatok megszállják az országot.

Izgatott telefonok, letartóztatások, tanácsstalanság, menekülés.

A kiterjedt család tagjai keresztény rokonoknál, barátoknál bujkálva remélik átvészelni a vézskorszak heteit, hónapjait. Egy vakmerő unokaöcs, Lexi vöröskeresztes autón menekíti azt, akit tud. Nem hajlandó üldözöttnek tekinteni magát.

Artúr az utolsó pillanatban helyezi el feleségét és fiát egy rejtéklakásba – ő maga pedig szeretőjének, Lolának a segítségével bujkál. A fiatal özvegy szintén a rokoni körbe tartozik, de félig árjaként védettnek érzi magát.

Az egyedülálló Judit testvéreinek gyerekeiről igyekszik gondoskodni.

A rokonság családfejének tekintett Konrád báró viszont hiába próbál elrejtőzni, hamarosan az Astoria szálló vállaltoszobájában találja magát, majd egy ausztriai lágerbe kerül. Sógorát, Félix bárót szintén elviszik, ismeretlen helyre szállítják.

Közben Krüger ezredes, aki Budapesten az SS gazdasági ügyeinek felelőse, megteszi az első lépéseket, hogy befolyást szerezzen a legnagyobb magyar vállalatbirodalom fölött – ennek fejében fölajánlja a tulajdonos családtagok külföldre menekítését. A megalázott, összevert Konrád bárót Krüger személyesen hozza ki a lágerből, és hazaszállítja Budapestre. Dr. Konrád rövidesen a saját villájában kezdi meg a tárgyalásokat a német ezredessel, aki időközben beköltözött az iparbáró „elhagyott” palotájába.

A nagy értékű gyárat Himmler, az SS főnöke Hitler hozzájárulásával a maga számára kívánja „legálisan” megszerzeni – gondolva a győztes háború utáni időkre. Dr. Konrád számára azonban hamarosan világossá válik, hogy Krüger ezredes, aki megjárta a keleti frontot, a „zsidómentéssel” saját maga számára is biztosítani szeretné a „túlélést” a vesztes háború után. Konrád tehát úgy gondolja, hogy saját tárgyalási pozíciója ezért meglehetősen kedvező.

Az illegális lakásban bujkáló Artúrt Lolán keresztül arra figyelmezteti régi ismerőse, Rajczy vezérőrnagy, hogy az SS meg akarja szerezni a konszernt. A tiszt azt ajánlja, hogy helyezték a

vállalatot a magyar állam oltalma alá, és akkor a kormány garantálni fogja a tulajdonos családok biztonságát. Artúr tudatja ezt az ajánlatot a rokonság pénzügyi fejével, Konrád báróval.

Konrádnak nincsenek illúziói, nem tartja hitelesnek a magyar kormányt, amely még saját tagjainak biztonságát sem képes megvédeni. Ő az SS emberében, Krüger ezredesben bíz, és nincsenek skrupulusai, amikor maximális előnyöket igyekszik kisajtolni a németekkel való alkuban: A magyar gyár pótolhatná a lebombázott német gyárakat, és repülőgépeket is gyárthatna a hadseregnek.

Artúr megpróbálja megnyerni a Rajczy-féle tervnek a rokonság egy részét, szinte okosabb volna a magyaroktól mentességet kicsikarni a vállalat formális átengedése fejében – azon az alapon, hogy „aki időt nyer, életet nyer”.

A két mentőterv közül befutónak az SS-é látszik, amelyet Dr. Konrád támogat. Ezért – részben a kalandor Lexi segítségével – összeszedik a szanaszét, „biztos” helyeken bujkáló rokonságot, mert a szerződést a németekkel minden részvénytulajdonos családtagnak alá kell írnia.

A családtagok rémülten érzékelik lelepleződésüket, Konrádot hibáztatják, biztosak benne, hogy ez csak egy szimpla csel, a németek nem fogják betartani szavukat, nyilván minden csak arra irányul, hogy az aláírásuk után egyszerűen likvidálják őket.

A szintén örökös Judit egyik tervet sem tartja elfogadhatónak. Vállalhatatlan, erkölcstelen és céltalan lepaktálni azokkal, akik deportáltak már a vidéki zsidóságot.

Más családtagok is késhegyig menő vitákat folytatnak arról, hogy egyáltalán szabad-e tárgyalni gyilkosokkal, akár csak a látszatát is kelteni az együttműködésnek, és milyen eszközökhöz szabad nyúlni, ha életveszélyben vagyunk. Judit hisztérikusan zokog: Mit tegyen az, akinek nincs pénze megvásárolni az életét? Hogyan nézhetünk a tükörbe, ha túl is éljük ezt a borzalmat?

Konrád hidegen közli: Senkin sem segítünk azzal, ha mi is itt

döglünk meg, mindenki úgy mentse a saját életét és családját, ahogyan tudja. Ezt az alkalmat nyilvánvalóan ki kell használni.

Hírek, rémhírek keringenek a családi körben. Folyamatosan indulnak emberekkel tömött marhavagonok ismeretlen célok felé; nők, férfiak, gyerekek – vidéki zsidók, válogatás nélkül.

A rokonság fiataljai közül egy tizennyolc év körüli fiú hallani sem akar a távozásról, nem hagyná itt tizenhét éves „örök” szerelmét – anyja rémületére inkább szökéssel fenyegetőzik.

A legkisebbek zokognak, nem értik, mi történik körülöttük, hová tűnt a megszokott jó világ egyik napról a másikra. Mi az, hogy zsidó, amikor ők nem is azok?

A rokonság egyik különc tagja, a gyáva Tamás egy szót sem szól. Félrehúzódva lapul, és hallgatagon bámul maga elé. Ez kelti fel Artúr gyanúját: Lassan kiderül, hogy Tamás szerint Krüger ezredes a pusztulásba viszi őket, ezért

ő merényletet tervez az SS-tiszt ellen. Ettől fogva valakinek mindig rajta kell tartania Tamáson a szemét, hogy ezt megakadályozhassák.

A feltételek tovább szigorodnak. Krüger ragaszkodik ahhoz, hogy túsók is hátramaradjanak, akik majd csak bizonyos idő elteltével követhetik családtagjait – nehogy a külföldre távozók nyilvánosságra hozzák az ügyletet.

Az itt maradó túsók kiválasztása – szívszorító jelenetek sora.

Judit nem hajlandó a családdal menni, inkább túsúként marad itthon. Lola arra számított, hogy Artúr őmellé áll, és kettesben, külön menekülhetnek el. Artúr azonban gyáván viselkedik, felesége és rokonsága jelenlétében nem mer a szeretője érdekében megszólalni. Lola ezért kijelenti, hogy ő is itthon marad.

Artúr végül mégis önként vállalja az itthon maradó túsú szerepét – csak a családja, a felesége és a fia meneküljön meg. Döntésében persze az is szerepet

**Horthy Miklós
kormányzó és
Chorin Ferenc**

repülőtérre. Ott azonban kiderül, hogy még nem jöttek meg a vízumok. A várakozás idejére a németek – hogy a társaságot elszállásolni és őrizni tudják – a repülőtér mellé egy vonat-szerelvényt vontatnak, amelybe baljós körülmények között beterelik a családtagokat.

Krüger ezredes nincs jelen, a férfiak és nők hisztérikusan tiltakoznak, az akcióba be nem avatott SS-ek gorombán, durván bánnak a gyanús zsidó társasággal.

Judit rohangál, mindenben segít, amit tud, gondoskodik a legkisebbekről, mindemellett igazolva látja balsejtelmeit.

A túszként visszamaradt Artúr megjelenik a repülőtér mellett álló szerelvényen, és hozza a hírt: A magyar katonai titkoszolgálat meg akarja hiúsítani a szöktetési akciót. Nemsokára meg is jelenik két katonájával

Rajczy vezérőrnagy, aki lecsap a rokon csoportra, és bejelenti, hogy a konszert, amelyet a család külföldi kézre akart játszani, ő a magyar állam javára lefoglalja. Hazaárulással vádolja Dr. Konrádot és az egész családot az akció kiterveléséért.

Váratlanul Krüger ezredes is megjelenik a repülőtéren. A magyar vezérőrnagy, Rajczy éppen telefonálni készül, hogy lemondja a családtagokért már elindított repülőgépet, amikor az SS-ezredes, Krüger főbe lövi őt. Majd pedig – Artúr tiltakozása dacára – mindkét katonáját is kivégzi. Artúr összerándul: Miért...?! Önvédelemből – feleli hidegen az ezredes.

Megérkezik a repülőgép, megkezdődhet a beszállás – az akció tehát sikerrel végződik, és a rokon csoport megmenekül.

Judit elbúcsúzik mindenkitől, visszaszalad a vonatfülkébe, majd amikor magára marad, beveszi a nővérétől ellopott mérget, és meghal.

A túszként itt maradt Artúr visszamegy szeretőjének, Lolának a lakásába. A fiatal özvegyet azonban addigra már – Rajczy vezérőrnagy utolsó parancsára – elhurcolta a magyar titkoszolgálat.

játszik, hogy Lolával legalább egy ideig még együtt maradhasson Pesten.

Ha netán túléljük ezt a borzalmat, nem akarok többé ebben az országban élni, mondja Artúr.

Konrád báró titokban ampullákat csúsztat oda egyes családtagoknak. Úgy látszik, ő sem biztos a dolgában. Cián, végszükség esetére. Judit véletlenül észreveszi, hogy a nővére, Elza éppen megkapja az ampulláját.

További vita tárgya, hogy „kit vigyünk magunkkal”, és ki nem fér már bele a megmentendők keretébe. Különös szempontok ütköznek.

A legidősebb örökös, Elza gazdag és sérthetetlen özvegyként viselkedik, őt „nem érdekli a politika”, de azt ellenzi, hogy a szerződést nyélbe ütő ügyvéd meg annak a szülei is a megmentendők közé kerüljenek. Az ügyvéd apja ugyanis csak fogorvos, nekik pedig gyerekorvosra lesz szükségük odakint.

Egy másik hölgy a barátnőjéhez ragaszkodik, hogy odakint is meglegyen a bridzs-parti – többen szégyellik ezt az ötletet.

Az alku megkötéséhez és a menekítési akcióhoz ismét összehívják a rokon-

Katonai teherautó a WM művekből

ságot, a részvényes családtagoknak végül egyenként alá kell írniuk a szerződést. Eszerint az SS megszerzi a rokonság gyárát és egyéb ingatlanait – ennek fejében svájci és portugál semleges területre szállít minden családtagot, és ellátja őket jelentős készpénzzel is.

Krüger ezredes felelősséget vállal a túsztok életéért.

Az utolsó pillanatban meghozzák Mauthausenből az összetört Félix bárót.

A vélemények még az aláírás pillanatában is összecsapnak. Félix világosan látja, hogy amit tesznek, az életmentés ára, kollaborálást jelent a náci Németországgal, aminek súlyos következményei lesznek – ha egyáltalán túléljük az egészet.

Az egyedülálló Judit viszont egyre kétségbeesettebben ragaszkodik erkölcsi választásához – ő képtelen elfogadni ezt az életmentő alkut. Erre Félix annyit mond, hogy megérti és osztja is Judit aggályait, de a megmentendő gyerekek érdekében próbálja meg eltemetni magában a fenntartásait, és csinálja végig az egészet némán. Majd hozzáteszi, hogy másképp beszélne Judit, ha csak két hónapot is eltöltött volna egy olyan táborban, ahol ő vendégeskedett.

Fölsorakoznak a német személyautók, beültetik a családtagokat, és elindulnak a